

Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги

**60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган
транспорт воситалари) бакалаврият таълим йўналишининг малака
талаблари**

Тошкент

ИШЛАБ ЧИҚИЛГАН ВА КИРИТИЛГАН:

- Тошкент давлат транспорт университети

ТАСДИҚЛАНГАН ВА АМАЛГА КИРИТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги ҳузуридаги Олий, ўрта махсус ва профессионал таълим йўналишлари бўйича ўқув-услубий бирлашмалар фаолиятини Мувофиқлаштирувчи кенгашнинг 2020 йил «24» 08 даги 4 - сонли йиғилишида маъқулланган. Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигининг 2020 йил «25» 08 даги 365 - сонли буйруғи билан тасдиқланган.

ЖОРИЙ ЭТИЛГАН:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги.

Мазкур Малака талаблари “Олий таълим давлат таълим стандарти. Асосий қоидалар”, “Олий таълим йўналишлари ва мутахассисликлари классификатори”, Ўзбекистон Республикаси Миллий малака рамкасига мувофиқ ишлаб чиқилган ва расмий меъёрий-услубий ҳужжат ҳисобланади.

Ўзбекистон Республикаси ҳудудида Малака талабларини расмий чоп этиш ҳуқуқи Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлигига тегишлидир.

МУНДАРИЖА

Т/р	бет
1. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) бакалаврият таълим йўналишининг умумий тавсифи	4
1.1. Қўлланиш соҳаси	4
1.1.1. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши Малака талабларининг қўлланилиши	4
1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари.....	4
1.2. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи.....	4
1.2.1. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари.....	4
1.2.2. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари.....	5
1.2.3. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари.....	5
1.2.4. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.....	5
2. 60712500-Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар.....	7
2.1. Умумий компетенциялар.....	7
2.2. Касбий компетенциялар.....	7
Библиографик маълумотлар.....	8
Келишув варағи	9

1. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) бакалаврият таълим йўналишининг умумий тавсифи

60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрлаш кундузги ва сиртки таълим шаклларида амалга оширилади. Барча таълим шакллари бўйича ўқитиш кредит-модуль тизими асосида ташкил қилинади. Кундузги таълимда бакалаврият дастурининг меъёрий муддати 4 йил.

1.1. Қўлланиш соҳаси.

1.1.1. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши Малака талабининг қўлланилиши.

Малака талаби 60712500 - **Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари)** таълим йўналиши бўйича бакалаврлар тайёрловчи барча олий таълим ташкилотлари учун талаблар мажмуини ифодалайди.

Олий таълим муассасаси мазкур бакалаврият таълим йўналиши бўйича кадрлар тайёрлаш ваколатига эга бўлганда малака талаби асосида ўқув режа ва фан дастурларини амалга ошириш ҳуқуқига эга ҳисобланади.

1.1.2. Малака талабларининг асосий фойдаланувчилари:

– мазкур таълим йўналиш бўйича малака талаблари, ўқув режа ва фан дастурларини ишлаб чиқиш ва янгилаш, улар асосида ўқув жараёнини самарали амалга ошириш учун масъул ҳамда ўз ваколат доирасида битирувчиларнинг тайёргарлик даражасига жавоб берадиган олий таълим ташкилотининг бошқарув ходимлари (ректор, проректорлар, ўқув бўлими бошлиғи, деканлар ва кафедра мудирлари) ва профессор-ўқитувчилари;

– таълим йўналишининг ўқув режаси ва фан дастурларини ўзлаштирувчи олий таълим ташкилотининг талабалари;

– бакалаврият битирувчиларининг тайёргарлик даражасини баҳолашни амалга оширувчи Давлат аттестация комиссиялари;

– таълимни бошқариш бўйича ваколатли давлат органлари;

– олий таълим ташкилотларини молиялаштиришни таъминловчи органлар;

– олий таълим тизимини аккредитация ва сифатини назорат қилувчи ваколатли давлат органлари;

– кадрлар буюртмачилари ва иш берувчи ташкилот ва корхоналар;

– олий таълим ташкилотларига ўқишга кираётган абитуриентлар, уларнинг она-оналари ва бошқа манфаатдор шахслар.

1.2. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг тавсифи.

1.2.1. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятининг соҳалари.

60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) бакалаврият таълим йўналиши – Муҳандислик иши таълим соҳасида таълим йўналиши бўлиб, у автомобиль транспорти воситаларини ишлаб чиқариш, улардан фойдаланиш, техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлашнинг самарали жараёнларини ҳамда уларга инновацион технологияларни қўллашга йўналтирилган методлар ва воситалар мажмуасини қамраб олади.

1.2.2. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг объектлари:

– ишлаб чиқаришда ихтисослаштирилган транспорт воситаларини муҳандислик

хисоблари, алгоритмлари ва математик таъминотини ишлаб чиқиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларини муҳандислик хисоблари, моделлаштириш ва алгоритмлари таъминотини ишлаб чиқиш;

- илмий-тадқиқот жараёнлари;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларида ишловчи ходимларни бошқариш, технологик жиҳозлар ва уларнинг эксплуатацияси, ахборот таъминот тизимлари ва воситалари, автотранспорт воситасининг иш қобилиятини тиклаш ҳамда уларни ишлатишнинг самарали жараёнлари;

60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиш бўйича, жаҳон тажрибасига асосланиб ихтисослаштирилган транспорт воситаларини эксплуатацияси жараёнлари, технологиялар ва техник воситалар, улардан рационал фойдаланиш, техник сервис хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш жараёнларини ташкиллаштириш, ишлаб чиқариш билан боғлиқ комплекс масалалар техника ва технологияларнинг замонавий ютуқлари, кадрлар буюртмачилари талабларидан келиб чиққан ҳолда бакалаврларнинг касбий фаолият объектларида қўшимча ва ўзгаришлар бўлиши мумкин. Бўлиши мумкин бўлган қўшимча ва ўзгаришлар муайян таълим йўналишининг малака талаблари ва ўқув режаларини ишлаб чиқишда ҳисобга олиниши назарда тутилади.

Таълим йўналиши бўйича бакалавр педагогик қайта тайёрлашдан ўтгандан сўнг ўрта махсус, профессионал таълим муассасаларида махсус фанларни ўқитиши мумкин.

1.2.3. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврлар касбий фаолиятларининг турлари:

- илмий-тадқиқот;
- лойиҳавий-конструкторлик;
- фойдаланиш ва сервис хизматини кўрсатиш;
- ишлаб чиқариш ва таъмирлаш;
- ташкилий-бошқарув.

1.2.4. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий вазифалари.

60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича Миллий малака рамкасининг 6-малака даражаси ҳамда бакалавр касбий фаолиятларининг соҳалари, объектлари ва турларига мувофиқ бакалаврият битирувчиси қуйидаги касбий вазифаларни бажаришга қодир бўлиши лозим:

Илмий - тадқиқот фаолиятида:

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларидан фойдаланиш ишларини такомиллаштириш бўйича илмий-тадқиқот ишларини амалга оширишда, улардан фойдаланиш ҳамда техник воситаларни, тизимларини, жараёнларини, жиҳозлар ва материалларни стандартлаштириш билан боғлиқ тадбирларда қатнашиш;

ихтисослаштирилган транспорт воситалари эксплуатациясини тадқиқ қилишда намунавий методикалар ва техник воситаларни қўллаш олиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари эксплуатацияси соҳасидаги хорижий ва махсус адабиётлар, илмий техникавий маълумотлар, чет элда ва республикаимизда эришилаётган фан ва техника соҳасидаги ютуқларни ўрганиш;

– илмий тадқиқотларни ўтказиш ва ишланмаларни ишлаб чиқишда қатнашиш;

– замонавий мавзулар (топшириқлар) бўйича илмий техник маълумотларни йиғиш, ишлов бериш, таҳлил қилиш ва тизимлаштириш;

– тадқиқот натижалари ва ишланмаларни тадбиқ этишда қатнашиш **қобилиятларига эга бўлиши керак.**

Лойиҳавий-конструкторлик фаолиятида:

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари ва технологик жиҳозларнинг қисмлари, деталлари ва йиғма бирикмаларининг лойиҳасини тизимли ёндашув асосида автоматлаштирилган равишда ишлаб чиқишни такомиллаштириш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари соҳасида тажриба-конструкторлик ва амалий ишлар мавзуси бўйича математик, ахборот ва имитацион моделларни ишлаб чиқиш ва тадқиқ қила олиш;

– автотранспортдан фойдаланиш жараёнида лойиҳавий ва дастурий ҳужжатларни ишлаб чиқиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларива технологик жиҳозларни ишчи қисмлари параметрлари ва ишлаш қобилиятини замонавий ҳамда хорижий усуллар билан диагностикалаш, синовларни ўтказиш;

– амалиётда ахборот технологияларнинг халқаро ва касбий стандартларини, замонавий методологияларини, инструментал ва ҳисоблаш воситаларини тайёргарлик ихтисослигига мос равишда қўллаш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларини ишлаб чиқариш ва қайта тиклаш технологияларидан фойдалана билиш;

– транспорт воситалари ва технологик жиҳозларнинг тузилиши, технологик иш жараёнлари, сошлаш технологиялари, ишга тайёрлаш ва улардан фойдалана олиш **қобилиятларига эга бўлиши керак.**

Фойдаланиш ва сервис хизмат кўрсатиш фаолиятида:

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари ва уларнинг агрегат, механизм, тизимлари ҳамда технологик жиҳозлардан фойдаланиш, уларга техник сервис кўрсатиш ва таъмирлаш ишларини ташкил этиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларива уларнинг агрегат, механизм, тизимлари ҳамда технологик жиҳозларига техник сервис кўрсатиш ва таъмирлаш бўйича замонавий технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва қўллаш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари ва уларнинг агрегат, механизм, тизимлари ҳамда технологик жиҳозларни синаш, диагностикалаш ва камчиликларни бартараф эта билиш;

– жаҳон тажрибалари асосида автомобиль транспорти эксплуатацияси технологик ишчи жараёнлари моделларини ишлаб чиқиш ва таҳлил қилишда ҳисоблаш воситаларидан фойдалана билиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари эксплуатацияси жараёнида ишлатиладиган замонавий асбоб, ускуна, жиҳозларни билиш ва уларни амалда қўллаш олиш;

– ихтисослаштирилган транспорт воситаларига техник сервис хизмати кўрсатиш ва таъмирлаш иш сифати кўрсаткичларини аниқлаш, баҳолаш, ҳулосалар шакллантириш қобилиятларига эга бўлиш;

– инсон соғлигини ва унинг ишчанлик қобилиятини сақлаш бўйича ҳамда ҳаёт фаолияти хавфсизлигини таъминлаш бўйича методика ва тадбирларни ишлаб чиқиш **қобилиятларига эга бўлиши керак.**

Ишлаб чиқариш ва таъмирлаш фаолиятида:

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари эксплуатацияси бўйича рационал технология ва технологик жиҳозларни танлаш, намунавий технологик хариталарни ишлаб чиқиш; автотранспорт воситаси ишчи қисмлари ва деталларини лойиҳалаштириш, конструкциясини ишлаш; уларни йиғиш, сошлаш, ростлаш ишларини режалаштириш ва бажаришни ташкиллаштиришни ҳамда чет эл дастурлари билан фойдаланиб компьютерда лойиҳалашни билиш;

– намунавий техник сервис кўрсатиш ва таъмирлаш ишларига технологик жараёнларни ишлаб чиқиш ва уларни қўллаш;

– автотранспорт корхоналари ишини ташкил этишда технологик жараёнларни бажариш, маромига етказиш ва ўзлаштириш;

– ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг самарали усулларини танлаш ва қўллаш қобилиятига эга бўлиш;

– илмий ва амалий фаолиятда соҳага мос тизимни ривожлантириш ва улардан фойдаланиш;

– инсон соғлигини ва унинг ишчанлик қобилиятини сақлаш бўйича ҳамда меҳнат

жараёнида хавфсизликни таъминлаш бўйича усул ва тадбирларни ишлаб чиқиш ва амалга ошириш;

– касбий этика кодексига риоя қилиш *қобилиятларига эга бўлиши керак.*

Ташкилий-бошқарув фаолиятида

– ихтисослаштирилган транспорт воситалари ва технологик жиҳозларга техник сервис хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш ишлари технологияси, техник воситалардан фойдаланиш самарадорлиги кўрсаткичларини ҳисоблаш ва баҳолаш;

– ишлаб чиқаришда ҳаёт фаолияти хавфсизлиги бўйича мутахассисларга қўйиладиган талабларни ишлаб чиқиш қобилиятига эга бўлиш;

– ишлаб чиқариш жараёнларини амалга ошириш учун зарур бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари ва ресурсларини режалаштириш;

– замонавий ахборот технологиялар тизимини яратиш ва улардан фойдаланиш билан боғлиқ бўлган ишлаб чиқариш жараёнлари мониторинги ва сифатини баҳолаш методлари ҳамда механизмларини ишлаб чиқиш;

– атроф-муҳитни муҳофаза қилиш ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мос келиши борасида ишлаб чиқариш жараёнларини назорат қилиш;

– касбга оид муаммолар ечимларини амалиётга татбиқ этиш;

– ишлаб чиқариш жараёнида сифатни бошқариш;

– ижрочилар жамоаси ишини ташкил қилиш;

– фикрлар ҳар хил бўлган шароитда бошқарув қарорини қабул қилиш;

– бирламчи ишлаб чиқариш звено ишини ташкил қилиш ва уни бошқариш;

– бажараётган фаолияти бўйича иш режасини тузиш ва уни бажариш, назорат қилиш ва амалга оширган ишининг натижаларини баҳолаш;

– ишлаб чиқариш жараёнларининг атроф-муҳит муҳофазасига, ёнғинга, техника ва меҳнат хавфсизлиги талабларига мослигини мониторинг қилиш;

2. 60712500 - Транспорт воситалари муҳандислиги (ихтисослаштирилган транспорт воситалари) таълим йўналиши бўйича бакалаврларнинг касбий компетенцияларига қўйиладиган талаблар

2.1. Умумий компетенциялар:

– давлат сиёсатининг долзарб масалаларини билиши, ижтимоий-иқтисодий муаммолар ва жараёнларни мустақил таҳлил қила олиш;

– хорижий тиллардан бирида касбий фаолиятига оид ҳужжатлар ва ишлар моҳиятини тушуниши, табиий илмий фанлар бўйича касбий фаолияти доирасида зарурий билимларга эга бўлиши ҳамда улардан касб фаолиятида фойдалана билиш;

– ахборот технологияларини касбий фаолиятида қўллай билиши, ахборотларни йиғиш, сақлаш, қайта ишлаш ва улардан фойдаланиш усуллари эгаллаган бўлиши, фаолиятида мустақил асосланган қарорлар қабул қила олиш;

– янги билимларни мустақил эгаллай билиши, ўз устида ишлаши ва меҳнат фаолиятини илмий асосда ташкил қила олиш;

– соғлом турмуш тарзи ва унга амал қилиш зарурияти тўғрисида тасаввурга эга бўлиш.

2.2. Касбий компетенциялар:

– меъёрий-ҳуқуқий ҳужжатларни излаш, таҳлил қилиш ва улардан касбий фаолиятида фойдаланиш кўникмаларига эга бўлиш;

– ташкилий тузилмаларни оптималлаштириш, кадрларни бошқариш стратегиясини қўллаш, тадбирларни режалаштириш ва амалга ошириш кўникмаларига эга бўлиш;

– музокаралар, учрашувлар, ишбилармонлик ёзишмаларини олиб бориш ва онлайн алоқаларни амалга оширишни билиш;

– корпоратив ахборот тизимларини, статистик таҳлил ва ҳисоботларни тайёрлашни, маълумотлар базасини юритишни билиш;

- соҳада бошқарув вазифаларини, ишни ташкил қилиш, ходимлар жамоасига етакчилиқ қилишни билиш;
- соҳада рақобатдошлиқни таъминлашга қаратилган ташкилот стратегиясини ишлаб чиқиш ва амалга ошириш кўникмаларига эга бўлиш;
- лойиҳалар, бизнес-режалар ва шартномаларни шакллантириш ҳамда бошқариш, ижрочилар фаолиятини мувофиқлаштириш кўникмаларига эга бўлиш;
- бизнес юритишнинг иқтисодий ва ижтимоий шароитларини баҳолаш, янги бозор имкониятларини аниқлаш ва янги бизнес моделларини шакллантиришни билиш;
- ихтисослаштирилган транспорт воситаларидан фойдаланишни ташкил этиш, уларга техник сервис кўрсатиш ва таъмирлаш бўйича рационал технология ва технологик жиҳозларни танлаш, намунавий технологик хариталарни ишлаб чиқиш кўникмаларига эга бўлиш;
- автотранспорт корхоналари фаолиятини ташкил этишда технологик жараёнларни бажариш ва ўзлаштириш, ишлаб чиқаришни ташкил этишнинг самарали усуллари танлаш ва қўллаш қобилиятига эга бўлиш.

Библиографик маълумотлар

УДК 002: 651. 1/7

Гуруҳ Т 55

ОКС 01.040.01

Таянч сўзлар:

касбий фаолият тури, компетенция, модуль, таълим йўналиши, касбий фаолият объекти, касбий фаолият жабҳаси, бакалавриятнинг асосий ўқув режа ва фан дастурлари, профиль, ўқиб-ўрганиш натижалари, ўқув цикли, таълимда ахборот технологиялари, малака талаблари, бакалавриятнинг ўқув жараёни, сифатни баҳолаш ва назорати, мустақил таълим, ишлаб чиқариш, ташкилий-бошқарув фаолияти, малака амалиёти, битирув малакавий иши, давлат аттестацияси, ўқув фанлари блоки, олий таълим муассасаси, таълим жараёни, ишлаб чиқариш, лойиҳалаш, илмий-тадқиқот жараёни, ихтисослаштирилган транспорт воситалари, технологик жиҳозлари, ички ёнув двигателлари, машиналар узатмалари, ишчи жиҳозларини бошқариш тизимлари, юриш қисмлари, иш жараёнини жадаллаштириш, трансмиссия, рул бошқармаси, кўприк, ғилдираклар оралиғи, база, тиркама, гидравлик узатмалар, тормозни синаш, техник хизмат кўрсатиш, жорий таъмирлаш, деталларни иш қобилиятини тиклаш, автомобиль транспорти, йўл қурилиш машиналари, эксплуатацион хусусиятлар, автотранспорт воситаларининг иш қобилияти кўрсаткичлари, техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш тизими, кафолатли техник хизмат кўрсатиш ва таъмирлаш, ҳаракат турғунлиги ва бошқарувчанлик, ҳаракат равонлиги, техник эксплуатация тизими; автотранспорт воситаларининг ишончилиги ва диагностикалаш, эксплуатацион материаллар, эҳтиёт қисмлар.

КЕЛИШУВ ВАРАҒИ

ИШЛАБ ЧИҚИЛДИ:

Тошкент давлат транспорт университети

Ректор О.Абдурахманов

202__ йил «__» _____
М.Ў.

КЕЛИШИЛДИ:

Ўзбекистон Республикаси
Транспорт вазирлиги

Вазир ўринбосари А.Муминов

202__ йил «__» _____
М.Ў.

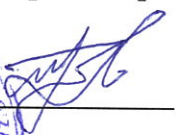
Ўзбекистон Республикаси
Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги
хузуридаги Олий таълимни
ривожлантириш тадқиқотлари ва илғор
технологияларни татбиқ этиш маркази

Директор в.б. М.Эсонов

202__ йил «__» _____
М.Ў.

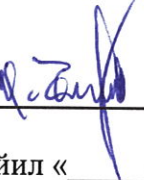
Ўзбекистон Республикаси
Транспорт вазирлиги хузуридаги
“Ўзавтотранстехника” илмий ишлаб
чиқариш маркази

Бош директор,
ўринбосари Ш.Эрбеков

202__ йил «__» _____
М.Ў.

И.Каримов номидаги
Тошкент давлат техника университети

Ректор С.Турабджанов

202__ йил «__» _____

М.Ў.